

Wyrok z dnia 1 października 1997 r.

I PKN 314/97

Przepis art. 358¹ § 3 KC nie wskazuje miernika, według którego ma nastąpić waloryzacja świadczenia. Zależy ona od uznania sądu, uwzględniającego zasady współżycia społecznego i interesy stron. Opinia biegłego księgowego dotycząca metody i zakresu waloryzacji świadczenia ma znaczenie pomocnicze.

Przewodniczący SSN: Kazimierz Jaśkowski, Sędziowie SN: Józef Iwulski (sprawozdawca), Walerian Sanetra.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 1 października 1997 r. sprawy z powództwa Teresy P. przeciwko [...] Hurtowni Materiałów Budowlanych "B." w P. o zapłatę, na skutek kasacji powódki od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 20 marca 1997 r. [...]

z m i e n i ł zaskarżony wyrok w punkcie 1) w ten sposób, że kwotę 26.933,00 zł zastąpił kwotą 28.672,94 zł (dwadzieścia osiem tysięcy sześćset siedemdziesiąt dwa 94/100 złotych),

o d d a ł kasację w pozostałym zakresie i zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 28 lutego 1996 r. [...], Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu oddalił powództwo Teresy P. przeciwko [...] Hurtowni Materiałów Budowlanych "B." w P. o zapłatę wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy. Sąd Wojewódzki ustalił, że w dniu 28 listopada 1991 r. strona pozwana rozwiązała z powódką umowę o pracę w trybie art. 53 § 1 KP. Prawomocnym wyrokiem powódka została przywrócona do pracy i wypłacono jej wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy w kwocie 17 400 000 starych złotych. Powódka dochodziła wynagrodzenia za cały okres pozostawania bez pracy, tj. od 28 listopada 1991 r. do 28 listopada 1994 r. Na podstawie dowodu z opinii biegłego Sąd ustalił, że powódka

w okresie pozostawania bez pracy utraciła zarobki w łącznej kwocie 140 300 000 starych złotych oraz skapitalizowane odsetki od tej kwoty - 146 429 400 starych złotych. Od tych kwot powinno być odliczone wypłacone jej wynagrodzenie w kwocie 17 400 000 starych złotych oraz dochody uzyskane w okresie pozostawania bez pracy. Sąd Wojewódzki oddalił jednak powództwo uznając, że zasadnie powódka może domagać się jedynie wynagrodzenia za okres pozostawania bez pracy nie przekraczający trzech miesięcy.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyrokiem z dnia 20 marca 1997 r. [...], zmienił ten wyrok i zasądził na rzecz powódki kwotę 26 933,00 zł z odsetkami od dnia 16 marca 1995 r. oraz oddalił powództwo w pozostałej części. Sąd Apelacyjny przedstawił w tej sprawie Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne. W wyniku jego rozpoznania została podjęta uchwała dnia 7 listopada 1996 r., I PZP 20/96 (OSNAPiUS 1997 nr 14 poz. 188), zgodnie z którą pracownikowi korzystającemu ze szczególnej ochrony trwałości stosunku pracy w okresie roku po zakończeniu pełnienia funkcji związkowej wymienionej w art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. Nr 55, poz. 234 ze zm.), który podjął pracę w wyniku przywrócenia do pracy, przysługuje wynagrodzenie za cały czas pozostawania bez pracy (art. 57 § 2 KP), także wówczas, gdy wyłączną przyczyną przywrócenia do pracy było naruszenie art. 53 § 1 pkt 1 w związku z art. 53 § 3 KP, przy istnieniu zgody organu związkowego na rozwiązanie umowy o pracę. Wobec tego Sąd Apelacyjny uznał roszczenie powódki za usprawiedliwione co do zasady i dokonał oceny wysokości roszczenia. Wynagrodzenie powódki przed rozwiązaniem stosunku pracy wynosiło 2 357 200 starych złotych, a więc nominalnie powódka za czas pozostawania bez pracy utraciła 84 959 200 starych złotych. Sąd Apelacyjny dokonał jednak waloryzacji tego świadczenia w oparciu o opinię biegłego wydaną w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji. Podzielił wyliczenia biegłego, że powódka w okresie pozostawania bez pracy utraciła zarobki w łącznej kwocie 14 030 zł oraz skapitalizowane odsetki w kwocie 14 642,94 zł. Od należnej kwoty 28 672,94 zł Sąd potrącił kwotę 1 740 zł już otrzymaną przez powódkę i zasądził na jej rzecz kwotę 26 933 zł z odsetkami od dnia doręczenia odpisu pozwu.

Od tego wyroku kasację wniosła powódka. Zarzuciła naruszenie prawa materialnego, tj. art. 57 § 2 KP przez niezasądzenie całej kwoty odpowiadającej wynagrodzeniu jakie otrzymałaby w czasie pozostawania bez pracy. Zarzuciła również naruszenie prawa procesowego, tj. art. 385 § 2 KPC i 217 § 2 KPC przez nieuwzględnienie

nie zgłoszonego wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii innego biegłego. Wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości. Powódka wywiodła, że opinia biegłego była wadliwa, a Sąd nie uwzględnił jej zasadnego wniosku o powołanie innego biegłego. Powódka podniosła, że w opinii biegłego pominięto możliwość przyrównania jej stanowiska pracy do innych stanowisk porównywalnych. Nadto dwukrotnie potrącono kwotę 1 740 zł, gdyż uczynił to zarówno Sąd, jak i uprzednio biegły. Powódka uważa, że należało się posłużyć metodą zwaloryzowania jej należności przez porównanie go do najniższego wynagrodzenia za pracę.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Istota problemu prawnego występującego w sprawie sprowadza się do prawidłowej wykładni i zastosowania art. 358¹ § 3 KC. Zarzutu naruszenia tego przepisu kasacja nie zawiera i z tej choćby przyczyny w podstawowej części nie może być uwzględniona. W wyroku z dnia 30 stycznia 1992 r., I PRN 60/91 (PiZS 1992 nr 7 s. 64) Sąd Najwyższy przyjął, że sąd pracy zasądzając na podstawie art. 57 § 1 KP wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy może na podstawie art. 300 KP i stosowanego odpowiednio art. 358¹ § 3 KC zmienić wysokość tego świadczenia, jeżeli pomiędzy chwilą rozwiązania stosunku pracy a chwilą orzekania nastąpiła istotna zmiana siły nabywczej pieniądza. Podzielając ten pogląd należy stwierdzić, że stosowanie art. 358¹ § 3 KC w sprawach o roszczenia ze stosunku pracy ma charakter odpowiedni. Przepis ten nie wskazuje żadnej konkretnej metody dokonania waloryzacji świadczenia, a w szczególności nie wskazuje miernika, według którego ma nastąpić waloryzacja. Przepis ten stwierdza, że zmiana wysokości świadczenia powinna być dokonana zgodnie z zasadami współżycia społecznego i po rozważeniu interesów stron. Sposób waloryzacji świadczenia zależy więc od uznania sądu uwzględniającego wskazane w nim przesłanki. Nie jest więc słuszny zarzut kasacji, że Sąd powinien dokonać waloryzacji, kierując się proporcją wynagrodzenia powódki do najniższego wynagrodzenia za pracę. Zastosowana przez Sąd drugiej instancji metoda waloryzacji świadczenia powódki mieści się w granicach uznania sądowego i uwzględnia zasady współżycia społecznego oraz interesy stron. Jest więc wynikiem prawidłowej wykładni art. 358¹ § 3 KC i nie może być skutecznie podważona z tego powodu. Podkreślenia wymaga także to, iż Sąd nie tylko zwaloryzował świadczenie powódki, ale także uwzględnił odsetki za okres, którego dotyczy waloryzacja. W

orzecznictwie wypowiedzany jest pogląd, że od zwaloryzowanego na podstawie art. 358¹ § 3 KC świadczenia, w części przekraczającej jego nominalną wysokość, odsetki za opóźnienie należą się dopiero od daty wyroku sądowego, mocą którego dokonano waloryzacji (wyrok z dnia 4 sierpnia 1994 r., I PRN 49/94, OSNAPiUS 1994 nr 7 poz. 113). W innych orzeczeniach Sąd Najwyższy uważa, że waloryzacja należności głównej nie wyłącza żądania zasądzenia odsetek; wysokość odsetek ustawowych należnych w danym okresie powinna być jednak uwzględniona jako jeden z elementów podlegających ocenie sędziowskiej przy stosowaniu art. 358¹ § 3 KC (wyrok z dnia 16 września 1993 r., I PRN 70/93, OSNCP 1994 z. 5 poz. 113; wyrok z dnia 18 stycznia 1996 r., I PRN 102/95, OSNAPiUS 1996 nr 14 poz. 200). Nie rozstrzygając tej spornej kwestii należy stwierdzić, że zastosowana przez Sąd drugiej instancji metoda waloryzacji roszczenia powódki była dla niej korzystna z tego punktu widzenia. Tym samym nie są słuszne zarzuty kasacji dotyczące naruszenia prawa procesowego (art. 385 § 2 KPC i 217 § 2 KPC), gdyż opinia biegłego miała w sprawie tylko znaczenie pomocnicze w zakresie dokonania sądowej waloryzacji świadczenia i dawała podstawę do dokonania jej w sposób przyjęty przez Sąd drugiej instancji.

Słusznie natomiast kasacja zarzuca, że Sąd drugiej instancji dwukrotnie potrącił jej otrzymaną już kwotę 1 740 zł. Potrącenie tej kwoty zostało już bowiem dokonane przez biegłego w przedstawionym przez niego wyliczeniu [...]. Jeżeli Sąd drugiej instancji uznał wyliczenie biegłego za podstawę dokonywanej waloryzacji świadczenia powódki, to nie powinien już po raz drugi potrącać tej kwoty. Pośrednio w ten sposób doszło do naruszenia 57 § 2 KP, gdyż w wyniku dwukrotnego potrącenia kwoty 1 740 zł nie zasądzono wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy jej odpowiadający.

Ponieważ stan faktyczny sprawy nie budził wątpliwości (zwaloryzowane roszczenie powódki powinno wynosić 28 672,94 zł), a nastąpiło jedynie naruszenie prawa materialnego, Sąd Najwyższy zmienił zaskarżony wyrok na podstawie art. 393¹⁵ KPC i zasądził na rzecz powódki taką należność. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 100 KPC w związku z art. 393¹⁹ i 391 KPC.

=====